

Szemelvények a használtautó kereskedelem ellenőrzése során tapasztalt visszaélésekből

A gazdasági válságot követően Magyarországon – az eladott új gépjárművek számának csökkenésével párhuzamosan – előtérbe került a használtautó kereskedelem. Tapasztalataink szerint a legtöbb nem hivatalos márkakereskedő használtautók, ezen belül is Európai Unió országokból származó gépjárművek kereskedelmével foglalkozik elsősorban. Az autópiacon, mint sok más területen, a potenciális vásárlók számára még mindig legfontosabb tényező az ár. A vásárlók hitelfelvételi, illetve a pénzügyi intézetek hitelkihelyezési lehetősége jelentősen csökkent a válság hatására, ami az alacsonyabb árkategóriájú gépjárművek tekintetében a készpénzes vásárlások arányának növekedését eredményezte. Talán nem szorul külön magyarázatra, hogy ezek a körülmények kedveznek az adóelkerülés különböző formáinak. Jelen írás célja ezen – különböző súlyú – jogsértésekkel kapcsolatos ellenőrzési tapasztalatok bemutatása, illetve ehhez kapcsolódóan a használt autók kereskedelmére vonatkozó legalapvetőbb adózási szabályok ismertetése.

A használt gépjárművek kereskedelmével foglalkozó kereskedők általában a viszonteladókra vonatkozó különös szabályok szerint teljesítik adózási kötelezettségüket (Áfa tv. XVI. fejezet, 2. alfejezet). Az adó alapja a viszonteladó árrése, csökkentve magával az árrésre jutó adó összegével. A különbözet szerinti adózásnál olyan körből történik a vásárlás, ahol nincs áthárított adó: például az eladó nem adóalany személy, szervezet; olyan adóalany, akinek (amelynek) termékértékesítése mentes az adó alól; vagy másik – jellemzően másik tagállami – használtcikk-kereskedő, amennyiben a terméknek az értékesítésére a HÉA-t (hozzáadottértékadó) e különös szabályozás értelmében alkalmazták stb. A különbözet szerinti adózást választó viszonteladó előzetesen felszámított adó levonására nem jogosult, valamint kizárólag olyan számla kibocsátásáról gondoskodhat, amelyben áthárított adó nem szerepel. A viszonteladó köteles a termékekről folyamatos mennyiségi nyilván-

tartást vezetni, amelynek legalább a következőket kell tartalmaznia: nyitókészlet; beszerzett (közösségi beszerzést és importált) termékek, illetve értékesített termékek mennyisége adómegállapítási időszakonként; zárókészlet. A gépjármű-kereskedők a szükséges nyilvántartásokkal általában rendelkeznek, a bizonylatokat alakilag helyesen állítják ki, formai hiányossággal az ellenőrzések ritkán találkoznak, tartalmival viszont annál gyakrabban.

A legenyhébb jogsértés, amikor az adózók figyelmen kívül hagyják azt a szabály, mely szerint a különbözet szerinti adózás hatálya alá csak azok a gépjárművek tartoznak, amelyek a beszerzési állapotukban is alkalmasak arra, hogy az eredeti rendeltetésének megfelelően használják (Áfa tv. 213. § (1) bekezdés e) pont, 259. § 22. pont). Ha a beszerzett gépjárművek műszaki állapota olyan, hogy az az eredeti rendeltetés szerinti használatra alkalmatlan, működésképtelen, és a javítás eredményeként válik használhatóvá, akkor ebben az esetben nem alkalmazható a különbözet szerinti adózás. Erre utaló körülmény lehet tipikusan, ha az ellenőrzés jelentősebb javítást tartalmazó számlával találkozik a kereskedő társaságnál.

Ennél már súlyosabb – általában tudatos magatartást feltételező – jogsértés, amikor az adózók figyelmen kívül hagyják az ügyletek polgári jogi minősítéséhez kapcsolódó adózási szabályokat. Több esetben előfordul ugyanis, hogy az adózó a Közösségen belülről származó gépjárművet nem saját maga, hanem bizományosi szerződés szerinti termékátadás (Áfa tv. 10. § b) pont), vagy ügynöki értékesítés keretében értékesíti, adókötelezettségeit azonban nem ennek megfelelően teljesíti. A Polgári Törvénykönyvről szóló törvény szerint bizományi szerződés alapján a bizományos díjazás ellenében köteles a megbízó javára a saját nevében adásvételi szerződést kötni. Adójogilag bizományi szerződés esetén két külön értékesítés történik, egyik a megbízó és a bizományos között zajlik, a másik a bizományos és a harmadik fél közötti ügylet – a termék tényleges eladása, illetve megvétele – pedig szintén egy külön értékesítés. Eladási bizomány – vételi bizománnyal a gépjármű kereskedelem körében nem igen lehet talál-

kozni – esetén a fizetési kötelezettség mindkét értékesítési folyamatban akkor keletkezik, amikor a bizományos saját nevében teljesíti a termékértékesítést a vele szerződő harmadik személy részére. A számla kiállítására mindkét esetben a harmadik személy részére történő átadásakor kerül sor, vagyis ekkor állítja ki a számlát a megbízó is – a bizományos jelzése alapján – az általa végzett értékesítésről. Ha viszont olyan megbízási szerződésről van szó, ahol a megbízott a megbízója nevében (képviselésében) jár el, akkor nem lehet szó két külön termékértékesítésről, hanem egy termékértékesítésről, amely a megbízó és a vevő között valósul meg, valamint egy szolgáltatásnyújtásról, amelyet a megbízott teljesít a megbízója részére (ügynöki értékesítés). Az ellenőrzések során minden esetben szükséges a fentiek miatt a kereskedelmi ügyletek minősítése. A bizományi díj – mint a bizományos és a vele szerződő harmadik személy közötti termékértékesítés adóalapjának része – jogtalan kiszámlázása is megállapításhoz vezethet egy átminősítés következtében, azonban ezzel az ellenőrzések csak ritkán találkoznak, gyakoribb, hogy a bizományosi vagy ügynöki értékesítés helyett az egyszerű adásvételre vonatkozó szabályok szerint tesznek eleget az adózók adókötelezettségeiknek. Az adóhatóság ellenőrzései során találkozott például olyan esettel is, amikor az adózó bizonylatai szerint adásvételi szerződés jött létre közte és egy magánszemély között, azonban a vevőnek nem volt tudomása az adásvételi szerződésen szereplő eladó kilétéről, ugyanis, mint kiderült, ez az eladó – állítása szerint – ingyenes megbízási szerződés keretében egy másik autókereskedő által értékesítette a személygépjárművet. A tényállás tisztázása – mindenekelőtt a vevők részletes nyilatkozatát – során az ellenőrzés feltárta, hogy a vevőkkel az autó értékesítésével megbízott autókereskedő tartotta a kapcsolatot, az autó megtekintése, illetve az ügyintézés is ez utóbbi társaság telephelyén történt, az autó ellenértéket is neki adták át a magánszemélyek, a hitelügyintézés is az értékesítéssel megbízott kereskedő feladata volt. Az adásvételi eljárás során biankó bizonylatokat írtak a vevőkkel alá, amelyet később töltöttek ki a tényleges eladó adataival. Az ellenőrzések az ilyen és hasonló esetekben az ügynöki (közvetítői-megbízási) szerződést, bizományi szerződés szerinti termékátadássá minősítik át, mivel a személygépjárművet az eladással megbízott kereskedő saját nevében, a megbízó javára értékesíti.

A fenti jogsértésekre gyakran a magánszemély vevők nyilatkozatát során derül fény, az ellenőrzéseknek ezért érdemes minél nagyobb számú ilyen eljárási cselekményt végezni. Ezekből a nyilatkozatokból juthat az adóhatóság tudomására például az a nem ritka körülmény is, hogy a kereskedő társaság az eladási árat a ténylegesnél jóval alacsonyabb összegben tüntette fel a számlán (erre persze már az EUROTAX alapján számított ellenérték is utalhat). Ennek a feltárása megalapozhat egy becslési eljárást, de – a tényállás maradéktalan feltárása esetén – önmagában is adókülönbözlet megállapítását eredményezheti.

Az előbbi esetekben az adózó dokumentumai alapján beazonosítható volt legalább az értékesített gépjármű, azonban egyre többször találkoznak olyan esetekkel az ellenőrzések, amikor a valós értékesítési módozatot, illetve teljes gazdasági eseményt igyekeznek eltitkolni az adózók. Ez a fajta magatartás leginkább a Közösségen belülről behozott használt gépjárművek kereskedelme esetén érhető tetten továbbra is, annak ellenére, hogy a regisztrációs adóról szóló törvény 2006.01.01-jével hatályba lépett módosítása hatályon kívül helyezte a törvény azon paragrafusát, melynek értelmében a regisztrációs adó általános forgalmi adó szempontjából adóalapot képez. Fontos megjegyezni ezzel kapcsolatban, hogy a regisztrációs adó addig nem épül be a gépjármű beszerzési árába, amíg annak az adóalany a nevére értékesítik, akinek a nevére a forgalomba helyezést kezdeményezik, feltéve, hogy az így kapott összeget az adóalany saját nyilvántartásában elszámolási kötelezettségként tartja nyilván (Áfa tv. 71. § (1) bekezdés c) pontja). Ez utóbbi feltételről az adózók gyakran megfélemlenek, így önmagában ez alapján is megállapítás tehető, de egyéb megállapításokhoz – mint amilyen például a gazdasági esemény teljes eltitkolása – kapcsolódóan sem kell csökkenteni ezen okból az adó alapját.

A regisztrációs adót akár az importőr, akár a gépjárműkereskedő is megfizetheti az adó alanya helyett, vagyis akinek a nevére a forgalomba helyezést kezdeményezik. Az adózók részéről előszeretettel alkalmazott módszer, hogy a regisztrációs adóigazgatási eljárásoknál a bejelentő személyként a gépjárművek vevőit tüntetik fel, az adózók törvényes képviselői, esetleg munkavállalói vagy maguk a kereskedő társaságok pedig meghatalmazottként jelennek meg. A NAV vámszerve felé a regisztrációs adót megfizetik, a gazdasági eseményt azonban nyilvántartásaikban

nem szerepeltetik, arról számlát nem állítanak ki, a NAV adóztatási szerve felé fennálló adókötelezettségeiket – elsősorban áfa bevallási kötelezettségüket – nem teljesítik. A NAV létrejöttét követően felgyorsult az információáramlás a két szakterület között, melynek eredményeként az áfa ellenőrzést végző szervezeti egység egyszerűen hozzájuthat a vám-szerv által tárolt adatokhoz. Amennyiben az ellenőrzés tudomására jut, hogy a regisztrációs adó bejelentő lapon egy kereskedő társasághoz köthető magánszemély, esetleg – nyilván ez a könnyebben bizonyítható eset – maga a társaság szerepel meghatalmazottként és az áfát a gépjármű értékesítése után nem fizették meg, akkor a tényállás tisztázása érdekében mindenekelőtt nyilatkoztatni szükséges a végső vevőt a vásárlás körülményeiről, illetve érdemes megvizsgálni a meghatalmazottként szereplő magánszemély bevallásait, amelyből megállapítható, hogy magánszemélyként részt vehetett-e személygépjárművek értékesítésében. Ilyen súlyos jogszabálysértés előfordul olyan, használt autók kereskedelmével foglalkozó társaságoknál is eseti jelleggel, amelyek adókötelezettségeiknek alapvetően a jogszabályi rendelkezéseknek megfelelően tesznek eleget, de találkozik az adóhatóság kirívó esetekkel is: előfordult például, hogy több mint 1.000 Magyarországra behozott és itt értékesített gépjármű után nem fizette meg az áfát egy jól körülhatárolható személyi kör. Ez utóbbi esetben az adójog eszközei már nem jelennek elegendő visszatartó erőt, az adóhatóság szerepe az ilyen ügyekben inkább a pénzügyi nyomozók munkájának segítése, a büntetőeljárás eredményességének előmozdítása.

Sok a tennivaló még a feketegazdaság elleni fellépés területén a Magyar Gépjárműimportőrök Egyesületének (MGE) tájékoztatása szerint is. Az adóhatóság ehhez igyekszik hozzájárulni az ellenőrzések minél szélesebb körben történő kiterjesztésével, új ellenőrzési módszerek kidolgozásával, az ellenőrzési gyakorlat megismertetésével, illetve a jogkövető magatartás tájékoztatás útján való elősegítésével. Reményem szerint az előbbiekhöz ez a cikk is hozzájárult.

SOMOSKÖVI MELINDA